

Милена Перишић

Београд

ПОСЛЕДИЦЕ СЕОБА У ПОГРАНИЧНИМ ОПШТИНАМА БАНАТА

АПСТРАКТ: Појавом људског друштва нестају и сеобе. Мотиви и последице пресељавања становништва су различити. Сеобе имају велики друштвени значај, нарочито у савременим условима убрзаног друштвеног, економског и друштвеног развоја. Пограничне општине су у специфичном положају. Због близине границе и евентуалне одбране земље била су мања улагања у индустријски развој у послератном периоду. То и данас условљава исељавање, јер се становништво путем миграција прилагођава укупним приликама у друштану.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: савремене миграције, пограничне општине, депопулација, структуре становништва, културна унификација, деаграризација, природни прираштај.

Банат је пространа низијска област између Тисе, Дунава, Мориша и Ердеља. Већи део, око 21.800 km², припада Румунији, мањи Мађарској, а простор од 8.886 km² је у саставу Југославије (1,22). У југословенском делу Баната има укупно 16 општина, од чега је девет пограничних. Уз југословенско-румунску границу налазе се следеће општине: Бела Црква, Вршац, Житиште, Кикинда, Нова Црња, Нови Кнежевац, Пландиште, Сечањ и Чока. Захватају површину од 4.271 km², што је 46,06% од укупне површине југословенског дела Баната.

Банат је део плодне, простране и (у свим правцима) проходне Панонске низије, са изузетним географским положајем управо због отворености у свим правцима. Те особине одувек су привлачиле многе и различите народе. Археолошка налазишта у околини Кикинде (Ново Милошево) и Вршца (Врапчев Гај, Вршац, Бела Црква) сведоче о давнашњој насељености (2,348). На тлу Баната смењивали су се многи народи, остављајући за собом трагове материјалне културе. Почетком II века, у равници између Дунава и Тисе,

јављају се Сармати, а касније Дачани и Германи. У IV веку долазе Готи, а у VI веку на простору између Хуна и Гепида, на доњем Дунаву, јављају се Словени.

Сеобе из Србије, са југа на север, постале су масовније после косовског боја. Од краја XIV до XVIII века било је, по Јовану Цвијућу, осам главних сеоба (3,132). Пре пада Србије крајем XV века Срби су, поред осталих северних крајева, насељавали поседе српских деспота и властеле у Банату. До Пожаревачког мира 1718. године, Војводина је била под турском влашћу. Понеким подацима, ту је живело око 50.000 Срба, углавном сточара, међутим нешто источније него данас, у Поморишју, око Темишвара и Арада (4,8). Број Срба обухваћених великом сеобом 1689/90. године под вођством патријарха Арсенија III Чарнојевића различит је у разним изворима. Најчешће се помиње број од 36.000 до 40.000 људи (5,7; 3,132). Исељавање је било усмерено према северу, али је један део населио и Банат. Средином XVIII века долази до развојачења Потиске и Поморишке границе и новог насељавања Срба у Банату. Истовремено, један део се исељава у јужну Русију (6,389). Насељавање око 150.000 Немаца, али и Мађара, Словака, Русина, Чеха и припадника других народа вршено је од средине до краја XVIII века у оквиру каролинске, терезијанске и јозефинске колонизације (7,346). Уз поменуте народе, ту се јављају и Италијани, Шпанци и Французи (3,195).

Насељавањем Војводине у периоду од 1919. до 1941. године у Банат је досељено 10.933 породице или око 50.000 људи (4,379). Тим насељавањем, претежно добровољаца из првог светског рата у пограничном делу Баната, настала су многа насеља, на пример: Карађорђево, Војвода Степа, Вишњићево, Руско Село, Велика Грета и друга. Досељено становништво потицало је из Лике, Босне, Црне Горе, Херцеговине и Далмације. Поред њих, јавља се повлачењем нових граница одређени број такозваних опаната, Срба из румунског дела и Мађарске и Мађара и Румуна из наше земље, који су прелазили у матичну земљу. У време другог светског рата, у току стране окупације, убијен је знатан број Срба, Јевреја и припадника других народа, а крајем рата, у току 1944. године исељена је већина Немаца, фолксдојчера. После ослобођења земље плански је насељавана цела Војводина, чиме је обухваћен и погранични део Баната са приближно 9.000 породица (7,346). Новодосељено становништво чине углавном учесници НОБ-а, најчешће из пасивних планинских крајева земље. У општинама Кикинда, Српска Црња и Нови Кнежевац досељено је вићином становништво из Западне Босне. У општинама Јања Томић, Сечањ и Житиште углавном из источне Херцеговине, а на подручју општина Вршац, Планиште и Бела Црква досељеници су били из јужне Србије, Македоније и Далмације и, мањи број, из Словеније.

Сталним процесом насељавања не само што се мењао број становника и њихов размештај већ се мењао и етнички састав, тако да данас потпуно оправдано употребљавамо израз „етничко шаренило”. Процес етничког и социјалног прилагођавања није био лак, па се јавља и одређени број повратника у места исељавања. Посебно је био тежак процес прилагођавања

новој, потпуно различитој географској средини, различитом начину привређивања и живота уопште.

У пограничним општинама у Банату број становника износио је 1981. године 265.716, а према процени 1986. г. 270.960 (8,286). У послератном периоду тај број се непрекидно мењао, с тим што се могу издвојити два различита периода. Први период траје од 1948. године, тј. од завршетка планског насељавања, до 1961. године. У том периоду забележено је повећање броја становништва у свим општинама осим Житишта. До изражаја је дошао „компензациони период“, који се јавља по окончању ратних збивања и траје од 1945. до 1955. године (8,146). Такође је значајно и то да је новодосељено планинско становништво карактерисао виши природни прираштај. У другом периоду, после 1961. године, почиње да опада број становника. То смањење 1971. године у односу на број становника 1961. године износи 6,25%, а 1981. године у односу на 1971. годину 4,46% и даље се наставља. Опадање броја становника посебно је карактеристично за мање општине са нижим степеном природног развоја, а то је већина. Само три изразито градске општине, са знатном концентрацијом индустрије имају стално повећање становништва. То су Кикинда, Бала Црква и Вршац. Највећи пораст становништва има Кикинда (1,36%) у последњем десетогодишњем периоду. Значајно је да је Кикинда регионални центар северног, а Вршац југоисточног дела Баната. Тако скроман пораст броја становника, с обзиром на величину и значај градских средишта помнутих општина, може се објаснити близином границе, али и близином већих привлачних центара – Новог Сада, Панчева и Београда. Много је веће процентуално опадање броја становника у осталим општинама у периоду од 1971. до 1981. године и креће се од 8,98% у општини Нови Кнежевац до 13,82% у општини Житиште.

Смањење броја становника последица је механичког и природног кретања, а у случају пограничних општина Баната и исељавања и ниског природног прираштаја. Резултат таквих кретања становништва на поменутом подручју јесте појава депопулације, што ће се у дугорочним перспективама веома негативно одразити на све структуре становништва.

Колики је удео миграционих кретања у опадању броја становника, односно у његовој депопулацији, најбоље се може утврдити израчунавањем миграционог салда, који се добија на основу података из два сукцесивна пописа становништва (формула гласи: $S = P_2 - P_1 - (N - M)$ миграциони салдо; $S = S/p \times 1000$, $p = \frac{P_1 + P_2}{n}$ – стопа миграционог салда) – (10,264).

Размештј становништва по општинама зависи од миграционих карактеристика. Миграциони салдо, односно салдо пресељавања становништва убраја се међу најбоље показатеље степена економске развијености одређене општине. Само оне општине које се брже економски развијају имају вишак усељеника над исељеницима. На посматраном пограничном подручју Баната то су следеће три општине: Кикинда са 1,07‰, Бала Црква са 0,77‰ и Вршац са 0,74‰. У периоду од 1961. до 1971. године у општини Кикинда миграциони салдо био је много значајнији и износио је 5,65‰ (8,141). у

осталим општинама миграциони салдо је негативан, али се постепено смањује. Издваја се општина Чока са $-15,18\%$, где је миграциони салдо и даље у порасту. То се може објаснити близином Суботице, средишта мађарске народности која превладава у општин Чока. На примеру пограничних општина лако је уочљива повезаност између миграционих кретања и степена економске развијености. Што је општина неразвијенија већа је стопа негативног миграционог салда, а што је развијенија већа је стопа позитивног миграционог салда. Од укупно девет пограничних општина, шест има статус недовољно развијених. То су: Планиште, Житиште, Сечањ, Чока, Нови Кнежевац и Нова Црња. Недовољна развијеност тих општина условљена је малим улагањима у њихов развој, поготову у крупније индустријске објекте из стратешких разлога одбране од евентуалних агресора. Новије заустављање пораста исељавања, које и даље траје, резултат је улагања у вези са налазиштима и прерадом нафте и земног гаса.

Пресељавање становништва код нас је у поселратном периоду усмерено у правцу село – град. То је имало различите последице у сеоским и градским насељима. У исељеничким општинама и сеоским насељима смањује се удео младог становништва у укупном броју становника, а истовремено се повећава удео старог становништва. Исељавањем је претежно обухваћено младо, радно способно становништво. Утврђено је да 54% од укупног броја миграната има од 15 до 34 године (8,141). То је узрок старењу становништва и пражњењу сеоских насеља и недовољно развијених општина. Процес старења популације на селу има тенденцију настављања, јер су младе генерације обухваћене школовањем, а то су потенцијални мигранти. На другој страни, у градским насељима и општинским средиштима јавља се повећана концентрација младог становништва. Старосна структура је повољна у општинама Кикинда и Бела Црква, где становништво припада типу зрелог становништва. Истовремено, то су општине са позитивним миграционим салдом, већим бројем усељених у односу на број исељених лица. У осталим општинама је неповољна старосна структура, јер становништво припада типу старог становништва, а у општинама Нова Црња, Житиште и Нови Кнежевац – типу изразито старог становништва, са 15% лица старијих од 65 година. То значи да ће се у тим општинама настављати процес старења становништва, са опадањем природног прираштаја и опадањем укупног броја становништва.

Кад је у питању природни прираштај становништва, који представља разлику између броја живоређених и броја умрлих, уочљива је уска повезаност тог обележја са миграцијама. Од свих девет пограничних општина Баната природни прираштај је позитиван само у оним општинама које истовремено имају и позитиван миграциони салдо. То су поменуте три градске општине: Кикинда са $(2,8\%)$, Бела Црква $(1,6\%)$ и Вршац $(0,4\%)$. Најнижи природни прираштај је у општини Житиште $(-5,8\%)$, где је и највеће опадање броја становништва, а затим у општини Чока $(-5,2\%)$, где је највећи износ негативног миграционог салда. Негативни природни прираштај имају и остале недовољно развијене пограничне општине. Узрок опадања природног прираштаја у исељеничким општинама је истоветан

узроку старења становништва. То је исељавање младог становништва, које учествује у процесу репродукције. У таквим општинама, на пример Нови Кнежевац, Чока и Житиште, највећи је износ морталитета, тј. смртности, управо због преовладавања старог становништва.

Опадање природног прираштаја и опадање броја становника, као последице пресељавања становништва, даље утичу на промену величине домаћинства. У послератном периоду у пограничним општинама Баната просечна величина домаћинства показује тенденцију опадања.

Приликом пописа становништва 1948. године просечна величина домаћинства на овом подручју износила је 3,93 члана, да би се 1981. године смањила на 3,03 члана. Највеће разлике забележене су у општинама које су насељене по завршетку другог светског рата становништвом из планинских крајева, за које су карактеристичне веће породице. Те општине су сада са најмањом величином домаћинства; на пример, општина Нова Црња 1948. године имала је просечну величину од 4,18, а 1981. године 2,97 члана. Испод просечне величине домаћинства од 3,03 члана су, поред општине Нова Црња, и општине Сечањ, Нови Кнежевац и Чока, изразито исељеничке општине. Миграције становништва, са пратећим последицама, утичу на нуклеаризацију породице. У пограничним општинама Баната доводе до културне унификације, изједначавања неких обележја између досељеног становништва, такозваних „колониста”, и староседелаца. У овом случају то је величина домаћинства.

Једна од последица пресељавања становништва јесте и промена и усложњавање националне структуре становништва. Као резултат сталних сеоба разних народа, ово подручје одувек је имало сложену етничку структуру. На овом простору, у већем или мањем броју, равноправно живе припадници различитих народа. У појединим насељима одређене етничке групе су доминантне у односу на припаднике других народа. Срби су најбројнији у односу на остале, и то у свим општинама. Мађари су најбројнији на територији општине Чока, а од насеља – у месту Нова Црња. Има их и у свим осталим општинама, нарочито у северном делу. Румуни су највише заступљени у источном и југоисточном делу Баната. Највише их има у општини Житиште, највећа је концентрација у селу Берејци, а затим у општинама Вршац, Бела Црква и Пландиште. Македонаца има највише у општини Пландиште, што је случај и са Словацима, кад је у питању погранично подручје. Знатно је учешће становника који су се приликом пописа изјаснили као Југословени. Они су најзаступљенији у општинама Кикинда и Сечањ. Поређењем података о процентуалном учешћу у укупном броју становника појединих пограничних општина у два узастопна пописа становништва из 1971. и 1981. године, уочава се опадање код готово свих етничких група, јер опада и укупан број становника. Опадање процентуалног учешћа, а самим тим и броја, најизраженије је код Срба у општинама Нова Црња, Сечањ и Кикинда и код Мађара у свим општинама. Повећано учешће забележено је код Југословена у свим општи-

нама. Такође је значајно повећање учешћа Рома. То указује на постојање проблема поузданости података, појаву мимикрије и слично.

Код Југословена, неопредељених и неизјашњених долази до изражаја процес етнобиолошког прилагођавања национално различитог становништва, што је последица мешовитих бракова, којих је све више.

Осим наведених последица које се одражавају на структуре становништва, лако су уочљиве и промене у насељима, местима иселавања и местима усељавања. Код нас уопште, а то је посебно случај са пограничним општинама, у целом послератном периоду пресељавања становништва су усмерена у правцу село – град, са сталним процесом урбанизације као пратећом појавом индустријализације.

Током целог послератног периода мењали су се и село и град. Кад су у питању сеоска насеља, у позитивне последице могу се убројати боље уређење, стварање бољих стамбених, културних и других услова живота, већа посвећеност. Међутим, негативне последице су такође значајне. Одласком претежно младог становништва, села остају без радне снаге. Села постају насеља старца, имања без наследника, а њиве запуштене и на неодговарајући начин обрађене. С обзиром на то да је на селу пољопривреда основна привредна делатност, село је пре свега произвођач хране. У томе је значај села, неопходност његовог подмалђивања и неопходност заустављања процеса деаграризације. Осим тога, последица сталног иселавања јесте пражњење недовољно развијених општина. У пограничним општинама процес иселавања се постепено смањује. Међутим, и даље највећи проблем представља депопулација. У већим градским насељима и средиштима општина појачана је концентрација становништва, посебно младог и радно способног. У првом послератном периоду изградње и индустријализације земље градови су могли да прихвате новопридошло становништво. Данас градови имају веома изражене стамбене и комуналне проблеме, уз незапосленост и друге социјалне проблеме.

Заустављање пресељавања становништва из сеоских насеља и недовољно развијених општина у градске, индустријске и административне центре могућно је предузимањем различитих мера. Привредне мере су, свакако, најефикасније. Правилном политиком развоја привреде треба омогућити равномернији развој општина. Нарочито је важна локација индустријских објеката, који запошљавају највећи део радно способног становништва. На подручју пограничних општина Баната постоје услови за развој агроиндустрије. Значај производње хране, нарочито здраве хране, непролазан је. Већу пажњу треба посветити развоју услужних делатности. Правилнији размештај привредних центара утицао би на смањење регионалних разлика у погледу економске развијености, што би условило правилнији размештај становништва. Неопходно је даље осавремењавање села и више улагања у културу, спорт и рекреацију, саобраћај и комуникације и, уопште, неопходно је побољшање укупних услова живота.

ЛИТЕРАТУРА

1. Марковић, Јован Ђ, *Енциклопедијски географски лексикон Југославије*, Свјетлост, Сарајево 1988.
2. Поповић, Петар, *Новац Скордиска*, Археолошки институт Београд, Матица српска, Нови Сад 1987.
3. Цвијић, Јован, *Балканско полуострво*, Завод за уџбенике Београд, Књижевне новине, Београд 1987.
4. Гаћеша, Никола Л, *Аграрна реформа и колонизација у Банату 1919–1941*, Институт за изучавање историје Војводине, Матица српска, Нови Сад 1972.
5. Давидов, Динко, *Велика сеоба Срба (1690–1890)*, специјални додатак Нин-а од 21. јануара 1990.
6. Ћоровић, Владимир, *Историја Југославије*, Просвета, Београд 1989.
7. Гаћеша, Никола Л, *Аграрна реформа и колонизација у Југославији 1945–1948*, Матица српска, Нови Сад 1984.
8. Институт друштвених наука – Центар за демографска истраживања, *Развитак становништва СР Србије и промене до 2000. године*, Београд 1979.
9. *Статистички годишњак Југославије 1988*, Савезни завод за статистику, Београд 1988.
10. Брезник, Душан, *Демографија*, Научна књига, Београд 1980.
11. *Статистички билтен*, Покрајински завод за статистику, Нови Сад 1981.
12. *Статистички годишњак Југославије 1973*, Савезни завод за статистику, Београд 1973.

Табела 1.

Пограничне општине Баната: површина и број становника 1948, 1953, 1961., 1971. и 1981. године

ОПШТИНА	Површина у km ²	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.
1. Бела Црква	353	25179	25774	26276	24450	25690
2. Вршац	801	51792	55594	61284	60528	61005
3. Житиште	528	36375	35590	34960	29684	25579
4. Кикинда	782	64251	64685	68526	68915	69854
5. Нова Црња	273	23169	23382	21580	18298	16270
6. Нови Кнежевац	306	17311	17680	17831	16509	15026
7. Пландиште	382	19223	19530	19455	17882	16138
8. Сечањ	528	25684	26110	25513	21938	19501
9. Чока	321	19302	19885	19482	18364	16653
УКУПНО	4271	282286	288230	294907	277568	265716

Извор података: Попис становништва, домаћинства и станова, статистички билтен, Нови Сад 1981.

Табела 2.

Стопа годишњег миграционог салда у пограничним општинама Баната 1961-1971 (8.141) и 1971-1981. у промилима

ОПШТИНА	1961-1971	1971-1981
Бела Црква	- 6,15	0,77
Вршац	- 4,06	0,74
Житиште	- 14,75	- 14,32
Кикинда	5,65	1,07
Нова Црња	- 18,81	- 11,66
Нови Кнежевац	- 9,03	- 9,12
Пландиште	- 11,90	- 9,78
Сечањ	- 19,22	- 11,58
Чока	- 9,20	- 15,18

Табела 3.

Старосна структура становништва пограничних општина Баната у 1971. и 1981. години, у промилима, по контингентима (0-19; 20-64, преко 65 година), типови старосне структуре

Општина	1971				1981			
	0-19	20-64	преко 65	ТИП	0-19	20-64	преко 65	ТИП
Бела Црква	30,88	58,36	10,76	III	28,35	60,27	11,38	III
Вршац	28,59	60,99	10,42	III	26,14	61,44	12,42	IV
Житиште	28,35	59,13	12,52	IV	23,77	60,26	15,97	V
Киkinда	30,73	59,89	9,38	III	26,96	61,59	11,45	III
Нова Црња	29,03	58,27	12,70	IV	23,79	60,61	15,60	V
Нови Кнежевац	27,82	58,80	13,38	IV	23,72	59,60	16,68	V
Планиште	31,09	59,17	9,74	III	23,44	64,27	12,29	IV
Сечањ	29,94	58,83	11,23	III	24,18	60,98	14,84	IV
Чока	27,23	61,08	11,69	III	23,84	61,26	14,90	IV

Типови старосне структуре

I – изразито младо становништво; II – младо; III – зрело; IV – старо

V – изразито старо

Табела 4.

Природно кретање становништва, у промилима, 1971. и 1981. године у пограничним општинама Баната (морталитет одојчади)

Општина	1971				1981			
	Натали-тет	Морта-литет	Морта-литет одојча-ди	Приро-дни прира-штај	Ната-литет	Морта-литет	Морта-литет одојча-ди	Приро-дни прира-штај
Бела Црква	15,2	8,9	34,8	6,3	13,8	12,2	16,9	1,6
Вршац	12,0	11,5	46,9	0,5	13,6	13,2	22,9	0,4
Житиште	9,6	11,6	31,5	- 0,2	9,6	15,4	20,4	- 5,8
Киkinда	14,2	9,3	24,4	4,9	14,1	11,3	13,1	2,8
Нова Црња	10,4	12,2	36,8	- 1,8	11,6	14,3	26,6	- 2,7
Нови Кнежевац	11,1	12,5	43,7	- 1,4	14,7	17,7	18,1	- 3,0
Планиште	9,3	10,7	29,9	- 1,4	10,2	15,2	19,5	- 5,0
Сечањ	10,4	11,0	39,3	- 0,6	12,2	13,8	37,7	- 1,6
Чока	11,4	11,2	14,3	0,2	10,7	15,9	5,6	- 5,2

Извор података:

1) Статистички годишњак Југославије 1973, Савезни завод за статистику, Београд 1979.

2) Општине у СР Србији – Статистички подаци, Републички завод за статистику, Београд 1984.

Табела 5.

Просечна величина домаћинства у општинама Баната 1948, 1953, 1961, 1971. и 1981.

Општина	1948	1953	1961	1971	1981
Бела Црква	3,77	3,77	3,60	3,49	3,28
Вршац	3,56	3,55	3,52	3,36	3,09
Житиште	4,19	3,95	3,63	3,37	3,05
Кишкинда	4,02	3,81	3,52	3,26	3,11
Нова Црња	4,18	4,00	3,68	3,28	2,97
Нови Кнежевац	3,52	3,35	3,24	3,06	2,84
Планиште	4,27	4,15	3,85	3,56	3,22
Сечањ	4,24	4,07	3,77	3,41	3,00
Чока	3,67	3,44	3,23	3,02	2,79

Извор података: Попис становништва, домаћинства и станова, Статистички билтен, покрајински завод за статистику, Нови Сад 1981.

Табела 6.

Национална структура становништва у пограничним општинама Баната, у процентима а) 1971. године, б) 1981.

Националност	Бела Црква	Вршац	Житиште	Кишкинда	Нова Црња	Нови Кнежевац	Планиште	Сечањ	Чока	
Црногорци	а б	1,11 1,36	0,52 0,65	0,51 0,57	0,27 0,37	0,83 0,94	0,19 0,56	0,25 0,21	0,39 0,48	0,16 0,19
Хрвати	а б	0,62 0,59	1,01 0,82	0,58 0,55	0,52 0,41	0,59 0,39	0,79 0,71	0,65 0,62	1,61 1,17	0,70 0,59
Муслимани	а б	0,14 0,17	0,00 0,15	0,03 0,04	0,03 0,09	0,00 0,01	0,04 0,02	0,01 0,06	0,03 0,07	0,01 0,02
Македонци	а б	0,53 0,59	1,08 1,15	0,07 0,10	0,25 0,25	0,13 0,17	0,22 0,16	8,99 9,30	0,29 0,27	0,50 0,12
Словенци	а б	0,18 0,12	0,57 0,49	0,05 0,01	0,17 0,10	0,04 0,02	0,12 0,15	0,81 0,53	0,05 0,10	0,24 0,12
Срби	а б	76,80 74,93	67,12 65,75	54,14 52,00	75,67 71,66	72,30 65,95	55,79 53,66	51,88 49,07	70,07 64,09	33,37 32,51
Албанци	а б	0,03 0,05	0,18 0,15	0,06 0,11	0,13 0,12	0,13 0,09	0,04 0,20	0,06 0,19	0,07 0,10	0,07 0,04
Мађари	а б	3,26 2,81	8,10 6,63	28,85 24,33	19,03 16,69	23,46 22,74	40,62 37,33	15,91 13,57	15,81 14,41	61,03 58,82
Роми	а б	1,10 1,13	0,48 1,79	1,81 3,05	1,01 2,04	0,80 4,24	0,63 2,40	0,13 1,13	0,33 4,73	0,45 1,11
Румуни	а б	8,87 8,21	16,44 14,86	13,81 13,23	0,16 0,23	0,06 0,03	0,10 0,06	12,29 11,05	4,80 4,92	0,24 0,10

Националност	Бела Црква	Вршац	Житиште	Кикинда	Нова Црња	Нови Кнежевац	Планиште	Сечањ	Чока	
Русини	а б	– 0,03	0,01 0,05	0,01 0,01	0,01 0,01	0,01 –	0,01 0,03	0,01 0,06	0,00 0,06	0,04 0,03
Словаци	а б	0,12 0,27	0,25 0,22	0,02 0,05	0,10 0,07	0,00 0,07	0,09 0,10	5,91 5,36	0,35 0,34	2,21 1,93
Украјинци	а б	0,01 0,01	0,02 0,02	– 0,01	0,04 0,03	0,01 0,01	– 0,00	0,00 0,01	0,01 0,01	0,01 0,01
Неизјашњени	а б	0,02 0,04	0,03 0,14	– 0,03	0,03 0,05	0,04 0,05	0,00 0,05	0,03 0,14	0,02 0,04	0,01 0,05
Неопређени	а б	– 0,12	– 0,04	– 0,01	– 0,05	– 0,06	– 0,06	– 0,01	– 0,06	– –
Југословени	а б	1,09 4,53	1,54 5,91	1,00 3,43	1,47 7,48	0,76 4,83	0,67 4,27	1,37 5,16	2,00 7,29	0,66 3,78
Остали	а б	6,13 4,96	2,46 1,09	0,99 0,38	1,04 0,27	0,78 0,33	0,59 0,18	1,57 1,41	3,45 1,85	0,62 0,47

Извор података: попис становништва, домаћинства и станова, Статистички билтен, Покрајински завод за статистику, Нови Сад 1981.

Milena Perišić

CONSEQUENCES OF MIGRATIONS IN BORDER COMMUNES OF BANAT

There is an evident problem of population emigration from the border communes. In the Banat area population migrations are known from the very early times. Mass immigrations took place after the Kosovo battle and at the time of the Great Serbian Migration led by Arsenije III Černojević. Immigration of the Germans and other nationalities in the 18th century, of war volunteers and „optants” after the World War I and immigration of population from underdeveloped areas, mostly war veterans of the People's Liberation War, after the World War II, were also of a mass character. The period after the last war is characterized by internal migrations from rural to urban settlements. The consequences of these migrations are the following: depopulation due to aging and decrease of the birth rate which is caused by emmigration from rural settlements and underdeveloped border areas; decrease of the family members' number down to the border limit and decrease of the overall population; changes of urban and rural settlements because of constant migrations. Ethnical structure changes have never been a problem, but a peculiar, new quality of this area.